

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetun lain, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetun lain, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 88/2023 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Katariina Särkänne, työ- ja elinkeinoministeriö
- palvelujohtaja Mari Selviranta, Valtiokonttori
- juristi Jani Kostiainen, Energiavirasto
- vaikuttamistyön päällikkö Tiina Vyyryläinen, Kuluttajaliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Energiateollisuus ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annettua lakia, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että Energiavirastolla on riittävästi aikaa käsitellä sille tehdyt hakemukset takautuvasti maksettavan väliaikaisen sähköhyvityksen maksatuksessa tapahtuneen virheen korjaamisesta, ja että sähköyhtiöt kykenevät edelleen hakemaan Valtiokonttorilta korvausta sähköhyvityksen maksatuksista.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annettuun lakiin määräaika, jonka puitteissa loppukäyttäjän tulee tehdä sähköhyvityksen maksatuksessa tapahtunutta virhettä koskeva hakemus Energiavirastolle. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi säh-

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2023 vp

köyhtiöille asetettua määräaika, jonka puitteissa niiden tulee hakea valtion varoista maksettavaa korvausta maksamastaan sähköhyvityksestä sekä määräaika, johon mennessä Valtiokonttorin tulee maksaa korvaukset sähköyhtiöille.

Takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetun lain sekä sen hyväksymisen yhteydessä hyväksytyn Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloa esitetään jatkettavaksi 30.6.2024 saakka. Samassa yhteydessä hyväksytyn tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloa esitetään jatkettavaksi 31.12.2024 saakka.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetussa laissa säädetään sähköhyvityksestä, jolla on voitu tukea sähköenergiaa pääasiassa omaan käyttöönsä ostavaa sähköyhtiön asiakasta sähköenergian hinnan noususta johtuvien kohonneiden kustannusten vuoksi vuoden 2022 marras-joulukuun ja vuoden 2023 tammikuun sähkölaskujen perusteella. Mainitun lain mukaan hyvityksen maksaa loppukäyttäjälle tämän sähköntoimittaja, joka puolestaan hakee Valtiokonttorilta korvausta maksatuksesta.

Hallituksen esityksessä todetaan, että kuluttaja-asiakkaat ovat jättäneet merkittävän määrän hakemuksia Energiavirastolle sähköhyvityksen maksatuksen korjauksesta. Hakemukset koskevat erityisesti y-tunnuksella sähkösopimuksen rekisteröineitä kuluttaja-asiakkaita. Hakemusten ennakoitua suuritoisemmän käsittelyn vuoksi Energiavirasto ei ole kyennyt käsittelemään hakemuksia niin, että laissa säädettyjä korvausten maksamiseen liittyviä määräaikoja olisi voitu noudattaa. Ehdotetulla sähköhyvityslain muutoksella pyritään varmistamaan, ettei alkuperäisessä sähköhyvityslaisissa oleva määräaika sähköyhtiöiden korvaushakemuksille muodostu esteeksi sille, että sähköhyvitys saadaan maksettua kaikille siihen oikeutetuille loppukäyttäjille. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että sähköyhtiöt pystyvät edelleen hakemaan valtiolta korvauksia Energiaviraston maksatuspäätöksiin perustuvien sähköhyvitysten maksatuksista.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella talousvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. Valiokunta pitää tärkeänä, että laissa on mahdollistettu kuluttajille korjaushakemusten tekeminen ja että hakemukset käsitellään asianmukaisesti. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä myös kansalaisten riittävää tiedonsaantia eli lainmuutoksista tiedottamisen tärkeyttä.

Käsitellessään hallituksen esitystä takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähköenergiatulojen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi (TaVM 50/2022 vp — HE 324/2022 vp) talousvaliokunta kiinnitti huomiota erityisesti tukijärjestelmän kohdentumisen ongelmiin sekä tarpeeseen seurata eri tukimuotojen muodostaman kokonaisuuden toimivuutta ja arvioida niiden vaikutuksia. Valiokunta totesi mietinnössään myös, että ehdotetulla sääntelyllä ei voitu ratkaista määräaikaisten sähkösopimusten ongelmia. Talousvaliokunta piti tilannet-

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2023 vp

ta kuluttajien yhdenvertaisuuden näkökulmasta vakavana ja korosti, että valtioneuvoston tulee selvittää ja esittää tarvittavia toimia kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi. Talousvaliokunta toteaa, että nämä huolenaiheet ovat edelleen ajankohtaisia ja että valiokunnan on tarkoitus arvioida keinoja kohtuuttomiin sähkönhintoihin puuttumiseksi myös vireillä olevan sähkön hintoja koskevan kansalaisaloitteen (KAA 4/2023 vp) käsittelyn yhteydessä.

Eduskunta on takautuvasti maksettavaa väliaikaista sähköhyvitystä koskevaa lakia käsitellessään hyväksynyt talousvaliokunnan mietinnön pohjalta kaksi lausumaa (EV 313/2022 vp). Lausuman 1 mukaan ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi sähköhyvityksen ja muiden tukimuotojen toimivuutta sekä ryhtyy kiireellisesti tarvittaviin toimenpiteisiin määräaikaisten sähkösopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi.” Lausumassa 2 ”Eduskunta edellyttää sellaisten lainsäädännöllisten välineiden valmistelua, joilla kyetään vastaamaan kohtuuttomaan energian hintojen nousuun kuluttajille ja pk-yrityksille nyt laadittuja tukikeinoja paremmin kohdentuen poikkeuksellisessa markkinatilanteessa. Valmistelua on edistettävä työ- ja elinkeinoministeriön johdolla välittömästi.” Talousvaliokunta pitää tärkeänä näiden lausumien toteutumista.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 88/2023 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen.

Helsingissä 1.12.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
varapuheenjohtaja Ville Kaunisto kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Matias Mäkyne sd
jäsen Joakim Strand r
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Juha Viitala sd
varajäsen Pauli Aalto-Setälä kok
varajäsen Juha Mäenpää ps
varajäsen Jorma Piisinen ps

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2023 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2023 vp
Vastalause

Vastalause

Perustelut

Talvella 2022—2023 sähkönkäytön ja lämmityksen kustannukset olivat poikkeuksellisen korkealla. Silloinen hallitus helpotti kotitalouksien korkeista sähköhinnoista johtuvaa ahdinkoa useilla toimilla. Nämä toimenpiteet jouduttiin valmistelemaan nopealla aikataululla.

On välttämätöntä, että valtioneuvosto laatii eri sähkötukimuotoja koskevan selvityksen, joka sisältää mm. tiedot sähkötukia hyödyntäneiden määristä sekä arvion tukien toimivuudesta mukaan lukien eri tukimuotojen kohdentuminen ja oikea-aikaisuus. (lausumaehdotus).

Tämä mahdollistaa sen, että voimme oppia aiemmin tehtyjen ratkaisujen toimivuudesta ja hyödyntää tätä tietoa paremmin varautumisessa tuleviin kriiseihin, jotta veroeuroja voitaisiin kohdentaa mahdollisimman vaikuttavalla, oikeudenmukaisella ja kustannustehokkaalla tavalla. Eri-laisiin tukimuotoihin varattiin merkittävä määrä valtion rahoitusta, joten tämänkin vuoksi kokonaisuuden selvittäminen on erittäin tarpeellista.

On hyvin erikoista, että kaikki talousvaliokunnan jäsenet eivät pitäneet perusteltuna selvittää vuosien 2022—2023 energian hintakriisin aikana tehtyjen tukiratkaisujen toimivuutta ja vaikutuksia, vaan nimenomaisesti vastustivat selvityksen tekemistä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma. (Vastalauseen lausumaehdotus)

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii selvityksen talvella 2022—2023 säädettyjen eri sähkötukimuotojen toimivuudesta ja vaikutuksista ja toimittaa sen talousvaliokunnalle syysistuntokauden 2024 aikana.

Helsingissä 1.12.2023

Katri Kulmuni kesk
Matias Mäkyne sd
Lotta Hamari sd
Helena Marttila sd
Juha Viitala sd
Mai Kivelä vas